

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Motion - Barnvänliga gårdar

Motion den 27 februari 2020 av Mikael Carlsson med flera (NL).

Förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut. Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår arbeten inom kommunen som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. I varje projekt bedöms en lämplig gårdsyta och byggnadshöjder som prövas inom planprocessen. Motionen är därmed färdigbehandlad.

Sammanfattning

Aktuell motion ställdes till kommunfullmäktige den 27 februari 2020. I motionen föreslås att kommunen startar workshops och andra processer som ökar barn och ungas delaktighet i stadsutvecklingen samt följer upp dessa och arbetar in i planeringsarbetet. Motionärerna föreslår vidare att involvera barnexperter i planeringen av bostadsområden och att bygga större kvarter med ljusa gårdar och med mindre höjd på omgivande huskroppar för att tillgodose barnens behov av kvalitativa utemiljöer.

Barns perspektiv och vistelsemiljöer är en mycket viktig aspekt att uppmärksamma i planarbetet. Workshops och andra typer av dialoger med barn har genomförts i samband med framtagandet av ett flertal detaljplaneprogram i syfte att skapa tillfredställande underlag inför framtida detaljplanarbeten. Liknade processer planeras även att implementeras i framtida stadsbyggnadsprojekt där det bedöms lämpligt. Ett utvecklingsarbete gällande bland annat hjälptexter för planbeskrivning och tjänsteskrivelser har påbörjats på planenheten där en barnrättskonsult bidrar med sin expertis. I varje planarbete utreds lämplig gårdsyta och höjder på bebyggelse, exempelvis utifrån krav på dagsljus. Gårdens utformning och innehåll ansvarar fastighetsägaren för. Utformningen av bebyggelsen prövas alltid inom planprocessen utifrån platsens lämplighet, avvägning mellan olika intressen och de kommunala målen. Därmed bedöms att ett arbete redan pågår som uppfyller intentionerna i motionen.

Tidigare beslut i ärendet

Aktuell motion ställdes till kommunfullmäktige den 27 februari 2020. Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade den 27 februari 2020 att remittera motionen *Barnvänliga gårdar* till stadsledningskontoret genom enheten för strategisk stadsutveckling och till miljö- och stadsbyggnadsnämnden genom planenheten för utredning och förslag till beslut.

Förslaget i motionen

I motionen föreslås att kommunens tjänstepersoner arbetar mer för att lyfta fram barns och ungas behov och deras delaktighet i stadsutvecklingen i enlighet med FN:s barnkonvention. Det föreslås att:

- Starta en process med workshops eller liknande i hela Nacka och dokumentera de synpunkter på bra stadsmiljö som kommer från barn och unga.
- Följ upp resultaten vid sådana processer och arbeta in i planeringen för nya bostadsområden.
- Ta hjälp av barnexperter i planeringen för att tillgodose barn och ungas behov av goda boendemiljöer.
- Kvarteren bör byggas större och med lägre huskroppar för att skapa ljusa gårdar.

Planenhetens utredning och bedömning

I planprocesser har alla medborgare möjlighet att lämna sina synpunkter oavsett ålder. För att verkligen fånga upp barn och ungas perspektiv görs ibland särskilda insatser med exempelvis workshops eller andra dialogprocesser riktade till dessa grupper. Nedan följer tre exempel på dialoger som har förts i samband med större stadsutvecklingsprojekt.

En workshop med ungdomar från projektet Ungt inflytande gjordes 2018 om framtidens Nacka stad. Projektet skulle ge kommunen nya perspektiv på hur Nacka kommun kan samskapa Nackasamhället tillsammans med unga på ett ännu bättre sätt. Uppdraget var också att ge kommunen planeringsunderlag till vad ungdomar värderar i det offentliga rummet, hur de använder det och vill kunna använda det. En tydlig tillgång som ungdomarna lyfte fram med kommunen var närheten till naturen och känslan av lugn och ro. Samtidigt efterlystes fler caféer där man kan plugga eller bara umgås och interaktiva platser med konst och evenemang i framtida Nacka stad. Arbetet blev tillgängligt som ett underlag för detaljplanerna i centrala Nacka samt till konceptet Naturban som utgör en vision för gestaltningen i Nacka stad.

En workshop med ungdomar gjordes också i samband med utvecklandet av detaljplaneprogrammet för Orminge centrum. Under våren 2013 genomförde projektgruppen ett dialogarbete med två klasser på Nacka gymnasium om stadsutvecklingen i kommunen. Några elever från Orminge utvecklade en Minecraftmodell för att visa hur Orminge centrum skulle kunna förnyas. Deras idéer redovisades kort i programhandlingen. Styrgrupp och politiker informerades om dialogen i samband med informationsdragningar om projektet. Förslagen som togs fram av ungdomarna handlade främst om åtgärder invid parkeringsplatsen vid Orminge centrum vilket gör dem svårare att realisera då ytan utgörs av kvartersmark.

I programarbetet för Saltsjöbadens centrum genomfördes ett antal tidiga medborgardialoger under 2014 och 2015, varav två dialoger gjordes med skolklasser i området. Det som kom fram från dialogerna med ungdomarna var framför allt att Saltsjöbadens centrum är en viktig plats. Ungdomarna menade att centrum kunde ha ett större utbud med exempelvis fler spelaffärer och klädbutiker. Andra saker som efterfrågades var goda kommunikationer och fler platser för idrott och fritidsaktiviteter. Samtidigt uppskattade de närheten till vattnet, de gröna omgivningarna och att området känns tryggt. Synpunkterna från dialogerna utgjorde ett underlag inför framtagandet av detaljplaneprogrammet.

Flera dialoger gjordes också i samband med detaljplaneplanprogrammet för Henriksdal med syftet att lyfta fram barn och ungas perspektiv. En enkätundersökning utfördes under en karneval och riktade sig till barn i alla åldrar samt familjer. En dialogaktivitet genomfördes även på en skola i Henriksdal med barn i årskurs 3–6. Aktiviteten innefattade en enkät med frågor bland annat om hur Henriksdal upplevs, vad som är bra och vad som kan utvecklas. En kartövning gjordes också i samband med enkäten, där barnen fick märka ut platser på en karta över Henriksdal. Dialogerna har sedan utgjort underlag för detaljplanearbetena i Henriksdal. Från dialogerna tog man till exempel tillvara på att flera barn upplever otrygghet i området, särskilt på mörka och otydliga platser. Detaljplaneprogrammet innebär en ökad täthet och genom tydligare platsbildningar, verksamheter i bottenplan längs huvudstråk, kommer fler människor att röra sig i det offentliga rummet, vilket kan bidra till en ökad trygghet. Detaljplaneprogrammet innebär även en möjlighet att förbättra och stärka lek- och rekreativmöjligheterna inom befintlig naturmark, bland annat genom föreslagna utsiktsplatser. Kvarteren i anslutning till Danvikens före detta kyrkogård föreslås utvecklas till en tydligare plats för barn och unga, med ny bebyggelse för skol- och fritidsverksamheter samt ytor för lek och utevistelse. Intentionerna i detaljplaneprogrammet kommer att följas upp i kommande detaljplaner, så att barn och ungdomars behov av mötesplatser och rekreativsytor säkerställs.

Det pågår även en översyn kring vilka pågående projekt som kan vara lämpliga för dialoginsatser riktade till barn och unga. Generellt kräver sådana typer av dialoger en del resurser för att ge ett tillfredställande resultat och är därför inte alltid möjliga att genomföra. Det är framförallt viktigt att inte skapa felaktiga förväntningar på vad vi kan påverka inom planarbetet. Ett tydligt utformat syfte och rätt sammanhang krävs för att dialoger med barn och unga ska vara givande för alla parter.

Det pågår ett utvecklingsarbete på planenheten som syftar till att lyfta fram barnperspektivet i detaljplanearbetet. Genom att förbättra enhetens rutiner och mallar kan barnperspektivet beskrivas på ett tydligare sätt. Bland annat ska nya hjälptexter tas fram för planbeskrivning och tjänsteskrivelser. Planenheten har anlitat en barnrättskonsult som bistår i arbetet. Denna konsult har hållit i en utbildning för planenheten med utgångspunkt i att barnkonventionen har blivit lag. Utbildningen bidrog med tips och inspiration till det fortsatta arbetet inom stadsplaneringen med de krav som barnkonventionen ställer.

Exempelvis togs barnkonsekvensanalyser upp som en metod att belysa barnperspektivet i stadsutvecklingen.

Barns behov beaktas inom planprocessen när allmänna platser, såsom stråk, parker, idrotts- och lekplatser planeras. I plan- och bygglagen finns det krav på att det ska finnas tillräckligt stor friyta lämplig för lek och utevistelse vid bostäder, skolor, förskolor, fritidshem och liknande. Inom planarbetet sker bedömning vad som är tillräcklig stor friyta för att tillgodose barnens behov av lek, vistelse och lärandemiljö. I varje planarbete utreds vad som är lämplig storlek på bostadsgårdar och höjd på bebyggelse utifrån flera perspektiv, varav ett av dessa är krav på dagsljus inomhus enligt BBR. Bostadsgårdens utformning och innehåll avgörs av fastighetsägaren. Utformning av bebyggelsen prövas i planprocessen utifrån vad som anses lämpligt på platsen. Det finns också flera kommunala mål att förhålla sig till, exempelvis målet om Goda livsmiljöer. I planprocessen sker en avvägning mellan olika intressen och mål för att komma fram till en lämplig exploateringsgrad inom de enskilda projekten.

Utvecklingsarbete kring barns vistelsemiljöer sker inom flera delar av kommunen, exempelvis inom enheten för Valfärd skola som till årsskiftet avslutar det treåriga forskningsprojektet Hållbara utemiljöer. Projektets mål är att skapa förutsättningar för likvärdiga och ändamålsenliga utemiljöer för alla barn i kommunen. Resultatet förväntas bli ett funktionellt verktyg för planering, utformning och förvaltning av förskolors utemiljöer anpassat till Nacka kommuns förutsättningar.

Bedömning

Planenheten ställer sig positiva till motionens intentioner och instämmer i att barnperspektivet är en viktig fråga att beakta vid planering av nya områden. Forskning visar också att den fysiska omgivningen har en central betydelse för barns fysiska och psykiska hälsa, lärande och utveckling.

Planenheten bedömer att kommunen redan fångar upp frågor om barns delaktighet i stadsplaneringen och kvalitén på barn och ungas bostadsnära miljöer i befintliga processer och med den kunskap som finns inom organisationen. Olika metoder för dialoger med barn och unga används redan inom stadsutvecklingsprocessen för att fånga upp synpunkter och idéer. Ett flertal dialogprocesser riktade till barn har genomförts på olika platser i kommunen. Synpunkterna från barnen har tagits tillvara i detaljplaneprogrammen och följs upp i efterföljande detaljplanarbeten. Det pågår en utredning av möjliga pågående projekt där dialoginsatser riktade till barn och unga skulle kunna genomföras. Ett förbättringsarbete som fokuserar på barnperspektivet i planeringen är initierat på planenheten med extra hjälp från en barnrättskonsult. De påbörjade projekten och dialogprocesserna med barn och unga inom kommunen visar att det finns god kunskap om de kommunala förutsättningarna och behoven gällande barns utemiljöer. Utöver detta sker alltid en bedömning vad som är en lämplig storlek på gård och höjd på omgivande bostadshus inom planarbetet utifrån olika intressen och vad som anses lämpligt för platsen. Gårdens innehåll bestäms emellertid av

fastighetsägaren. Planenheten föreslår därför att resultaten av projekten bör utvärderas och arbetas in i planeringen innan bedömning görs om det finns ett behov av att ta fram ytterligare riktlinjer kring dialoger, konsultexpertis inom barnrätt samt storlek på bostadsgårdar i kommunen. Med denna bakgrund bedöms att arbete redan pågår som uppfyller intentionerna i motionen.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget innebär inga utökade kostnader.

Konsekvenser för barn

I en tät stadsmiljö kommer flera funktioner, även barns lek- och vistelseytor, att behöva samsas på en mindre yta. Dialoginsatser riktade till barn och unga möjliggör för dessa grupper att göra sig hörda om sina närmiljöer och bidra med kunskap och idéer för framtida planering. Pågående arbete inom kommunen kring barns delaktighet i stadsplaneringen och ett fokus på barnperspektivet i detaljplanerna skapar förutsättningar för goda vistelsemiljöer för barn och unga i Nacka.

Susanne Werlinder
Enhetschef
Planenheten

Renée Klarberg
Gruppchef park- och trafikgruppen
Planenheten

Emily Sedin
Landskapsarkitekt
Planenheten

Bilagor

Motion ”Barnvänliga gårdar”. Motion daterad den 27 februari 2020 av Mikael Carlsson med flera (NL).